

III. évfolyam 6. szám 1992. június

HÍRMONDÓ

ÜNNEPI KÖNYVHÉT '92

Május 29., 16 óra

NAGY PÁL Madách-díjas, salgótarjáni születésű, Párizsban élő költő, író VIZUÁLIS ALKOTÁSAINAK KIÁLLÍTÁSA (emeleti csarnok) és IRODALMI ESTJE (klub)

Vendégeink: SZÉKELY ÁKOS költő TÓTH GÁBOR költő

Május 30., 10 óra

MAGYAR MŰHELY ANKÉT (klub)

Vendégeink:

BUJDOSÓ ALPÁR költő (Bécs) NAGY PÁL költő, író (Párizs) SZÉKELY ÁKOS költő (Szombathely)

TÓTH GÁBOR költő (Budapest) a magyar műhely irodalmi, művészeti, kritikai folyóirat szerkesztője.

Ismét ünnephez érkezik a magyar könyvszakma: a könyvkiadók, a könyvterjesztők és a könyvtárak ünnepelnek - a könyvszerető olvasóközönnyel együtt. Az ünnepelt a KÖNYV, s az általa hordozott tudásanyag és esztétikai érték. Az idei könyvhéten negyven kiadó közel száz új kötetét vehetik kézbe az olvasók. A szépirodalmi művek, verses kötetek, regények, esszé- és novellagyűjtemények mellett szépszámu ismeretterjesztő és szakkönyv közül válogathatunk. A mai magyar irodalom jeles képviselői, klasszikusaink, a határainkon túl élő magyar írók és külföldi alkotók kötetei egyaránt megtalálhatók az ünnepi választékban. A könyvheti sátrakban, a könyves standokon jó lenne gyermekkönyveket is látni - sajnos a gyerekekre az idén nem gondoltak a kiadók.

A könyvek és olvasóik egymásratalálását segíti a változatos rendezvények sora - kiállítások, ankétok, íróolvasó találkozók -, amelyekre szerte az országban, így könyvtárunkban is sor kerül, s amelyekre szeretettel várjuk városunk minden érdeklődő polgárát.

(O.K.A.)

Június 5., 10 óra

Karácsony, húsvét, pünkösd a népi hagyományokban (előadóterem)

Vendégünk:

NAGY ZOLTÁN néprajzkutató, tanár

Június 3., 16.30 óra

ÍRÓ-OLVASÓ TALÁLKOZÓ (előadóterem)

Vendégünk:

MOLDOVA GYÖRGY (ró (A félelem kapuja című könyvhétre megjeleni kötele a helyszínen megvásárolható és dedikáltatható.)

Jeles napok a Palócföldön PÉTER-PÁL NAPJA

Péter-Pál napja őszi ünnep, az aratás kezdő időszaka. Június végére általában megjött a száraz aratóidő, kezdődhetett a legnehezebb mezei munka, az aratás. A népi tapasztalat szerint erre a napra már megszakad a búza töve, szűkül, zsendül, különösen akkor, ha élénk szél fúj és összeveri a kalászkat. Ilyenkor a gazdák kimentek a határba, megnézték elég érettek-e a búzaszemek, néhány kalászt hazavittek, kidörzsölték és a tyúkoknak adták / Bodony/. Kazáron az aratás kezdetét nem kötötték naphoz: egy szemet a gabonából a foguk közé vettek, s ha roppant, lehetett aratni. Általában pénteken nem kezdtek munkához, mert azt szerencsétlen napnak tartották, szombaton meg a rákövetkező ünnepnap miatt nem volt érdemes elkezdni. Az aratás legfontosabb eszköze hosszú időn keresztül a sarló volt. A XVIII. század első felétől kezdett elterjedni a kasza. Ekkortól a tavaszi gabonaneműeket /árpa, zab, pohánka, tenkely stb./ kaszával vágták le, míg az őszi aratására megmaradt a sarló. A kaszát a századfordulóig "tótóktól" vették, utána a falusi boltokban szerezték be /Mátraderecske/. A férfiak még a két háború között is gatyában arattak, fejükön szalmakalap, lábukon bocskor volt. Az asszonyok otthoni ruhájukban dolgoztak, de a palóc vidéken karkeztyűt is hordtak. Ilyenről már a század első évtizedéből tudunk Pilyiből.

A nagy dologidőben háromszor, néha négyszer, ötször is étkeztek. Pétervására környékén reggelire kenyérral tojást vagy szalonnát, ebédre rántott levest, tésztát vagy gancát, uzsonnára üres kenyeret ettek. Az aratóknak napjában háromszor pálinka is járt.

Péter-Pál napjához több hiedelem is társul. Például ezen a napon a gyerekek nem fürödhetnek, mert könnyen belefulladásnak a vízbe. Péter-Pál előtt nem ajánlatos a mezőre kimenni, nem szabad késsel vágni az almát, mert jég lesz.

Bizonyos termésjéslő tulajdonsága is van a napnak: azt mondják, ha sok eső esik Péter-Pálkor, sok lesz a gubacs a tölgyesekben.

Irodalom:

Bihari-Pócs: Képes magyar néprajz. Bp. 1985, Corvina.

Palócok III. Szerk. Bakó Ferenc. Eger, 1989.

(O.K.A.)

Híres illusztrációk V.I Jókai Mór művei

Sok más, immár visszavonhatatlanul eltűnt, meghaladott ostobaság mellett az a velejéig hamis Jókai-kép is, mely mindenáron realistának igyekezett őt bemutatni, mára múlté.

Miként a Szépirodalmi Könyvkiadó gondozásában nemrég megjelent elbeszéléskötet bizonyítja (Az istenhegyi székely leány 1991.), megint felfedezhetjük és szerethetjük azt a Jókait, aki maga a testet öltött romantika. A mi képzeletünket Zsoldos Vera illusztrációi is megmozgatták. "Zsoldos Vera szép illusztrációi a kötetet olyanná varázsolják, hogy pusztán kézbe venni, belepörgetni is jólesik." Ő törte meg a hosszú illusztráció-nélküliséget is 1983-ban. 1954-től 1967-ig számos művész rajzolt Jókai-könyvekbe: Gyóry Miklós, Moldován István, Kass János, Reich Károly, Szász Ferenc, Zádor István, Szántó Piroska, Keserű Ilona.

Mivel Jókai nagyra becsülte és szerette a női nemet (a női művészeket különösen), megírt nőalakjai felejthetetlenek, nézzük most az illusztrátorok közül a grafikus- és festőnők csodálatos képeit! Íme, a rajzban testet öltött romantika!

(N.J-né)

GYEREKEKNEK

Műemlékeink

SZÜGY: RÉGI MEGYEHÁZA

Szügy a Nógrádi-medencében, Balasagyarmattól délre elhelyezkedő mezőgazdasági jellegű község. A török időben sok nemesi család telepeden le a községben, később szlovák jobbágyokat is hívtak, ma is szlovák ajkú a lakosság egy része. Szügy 1763-tól 1790-ig a nemesi vármegye székhelye volt. A régi megyeháza /"volt Kubinyi, később Fényes-kastély/ barokk stílusú. A kastélykert udvarán régi boltozott pince, a falakban vaskarikákkal, amelyekhez hajdanában a foglyokat láncolták. A pincében látható 1750-es évszám: ekkor épült, vagy már állott a kastély. Földrengés után 1772-ben Jung József pesti építőmester építette újjá. Az országos levéltár az épület 1785-ös alaprajzát őrzi, melyen még látható a jelenleg meglévő két barokk saroképület között, középen, hátráb az udvarban a négytornyú főépület alaprajza. Ezt a XIX. században elbontották. A két különálló, egyemeletes, manzárdtetős épület, kis háromszögű oromzattal díszítve, mértéktartó, de színvonalas barokk részletformákkal. A két épületet lőréses kerítés tört ívű, barokk oromzatos kapuval igen érdekes együttesé kapcsolja össze.

Irodalom: Fries Gyula: Nógrádi műemlékek. 1990.

Rapcsányi László: Egy hajdani megyeszékhely:

Szügy. Palócföld, 1977. 4. sz.

Magyarország. 1990.

Nógrád megye műmlékei. 1954.

(V. I-né)

A LUTRA-CSEREKLUB HÍREI

Kedves Gyerekek!

Tudjátok, hogy a szünetekben is folytatódik a matricák csereberélgetése a Megyei Könyvtárban? Reméljük, hogy most már több időtök lesz és így újabb ismeretségek, barátságok szövődhetnek a csereberélgetések alkalmával. Péntek délutánonként szeretettel várunk minden játszótársat a könyvtárban!

Kérjétek meg a szülőket, nagyszülőket, hogy ők is tartsanak veletek, kísérjenek el benneteket!

VAKÁCIÓ

Hát ez fantasztikus, hamarosan itt a szünet! Gondolkoztatok-e már azon, hogy mivel töltitek el a szabadidőtöket? Hogy könnyebb legyen a döntés, szeretnénk nektek programot ajánlani.

* Válogathatsz könyvállományunkból, gyarapíthatod olvasmányélményeidet, lapozgathatod a képes gyermekújságokat, -folyóiratokat.

* Játékos lexikon és kézikönyv használati foglalkozáson vehetsz részt.

* Ezen kívül még más programok is várnak: gyöngyfűzés, meseillusztrálás, videofilm-vetítés, bábjávitás.

* Megfejtethed a REJTVÉNYZSÁK sok-sok érdekes rejtvényét.

A részletes programot a júliusi és augusztusi HÍRMONDÓ-ból, illetve a könyvtárban elhelyezett plakátokról ismerheted meg.

Új könyveink

Az én nagy Disney szótáram: (Magyar, német, angol)

A szín pompás kötet a kisgyermeket segíti a nyelvtanulásban, az angol és a német alapszókincs elsajátításában. Színes képei tematikus összeállításban találhatóak. Megannyi meglepetés minden kép, mert egytől-egyig állatfigurákat ábrázolnak. A színekkel, formákkal ismerkedhetnek meg a gyerekek a háromnyelvű képaláírások segítségével, majd az állatok neveivel és a számokkal, a hónapok elnevezéseivel. Egy-egy utazás során az úrhajózás, a televízió, az autók világának alapfogalmai jelennek meg, de elvezeti őket a könyv az áruházba és a piacra, a pályaudvarra és a színházba is. Természetesen a mindennapi életben szükséges használati tárgyak nevei is megtalálhatók. A szép kiállítású képes nyelvkönyv meggyőzően hirdeti a "játssza tanulni jó" igazságát.

Lengyel László: Napkeltétől-napnyugtáig

Kifejező cím fogja egybe a kötet meséit. Szerzőjük a magyar népmesék szellemi és stílusi hatása alatt írta legtöbbjüket. Így azután ismerősek a mesei elemek és fordulatok, bár más szereplőkkel olvashatók. Pl. Hófehérke története is megtalálható a könyvben, ezúttal azonban Pirinkó, a kis szobalány a főhős. (Pirinkó és a törpék) Lengyel László meseírónak ez az első műve a "Mesevilág" című sorozat nyitó kötete. Főképpen az óvodásoknak ajánljuk! (F. I-né)

Videómozi

A National Geographic videókönyvtár sorozat vetítése minden héten szerdán, du. 15 órakor kezdődik.

3. A láthatatlan világ

10. Az éjszaka különös teremtményei

17. A Titanic rejtelmek

24. A felfedező - a felfedezések

Rejtvény

Lapozgatás az idegen szavak szótárában

Sokan, tudásukat fitogtatva szeretnek idegen szavakat használni. Persze gyakran megesik, hogy rosszul. És le? Tegyük egy próbát! Baloldalt többé-kevésbé közismert idegen szavakat soroltunk fel, jobboldalt pedig a magyar megfelelőjüket. Csak egy kicsit megkevertük. A le feladatod, hogy az adott idegen szó mellé odaírd a helyes jelentést.

1. index	a. növényvilág
2. diabetikus	b. ösztönös
3. flóra	c. óriási
4. fórum	d. összeállítás
5. monstre	e. övezet
6. spontán	f. összefoglalás
7. szektor	g. önállóság
8. montázs	h. nyelvjárás
9. szuverenitás	i. névmutató
10. szintézis	j. nyilvánosság

Beküldési határidő:

1992. június 20.

Májusi rejtvényünk helyes megfejtése: gumikutya, színarany, mezőőr, kérdéskör, vízálló, előnév, futóhomok, katonasor, melegágy, várjáték.

A helyes megfejtők közül könyvjuttalmai nyert: Biankó Tünde Salgótarján, Alkotmány u. 3., Erki Péter Salgótarján, Virágos út 21., Radó Krisztián Salgótarján, Arany J. u. 5. 8/2., Sarkad! Beáta Salgótarján, Csizmadia át 92., Stark Helga Salgótarján, Alkotmány út 3.

A HÓNAP KÖNYVE

Pulszky Ferenc: Életem és korom

Pulszky Terézia: Egy magyar hölgy emlékirata

Kilencvenöt éve hunyt el Pulszky Ferenc, a reformkor, az 1848-49-es polgári forradalom és szabadságharc, a Kossuth-emigráció jeles alakja, a magyar tudományos élet kiemelkedő egyénisége. Pulszky Ferenc 1814. szept. 17-én született Eperjesen. Miskolcon és Eperjesen tanult, majd jurátus lett. 1833-ban és 1836-ban Itáliában és Nyugat-Európában tett útjai során erősödött benne a meggyőződés a polgári haladás szükségességéről.

1839-40-ben Sáros megye országgyűlési követévé választották, a Pesti Hírlapban és az ausburgi Allgemeine Zeitungban publikált.

A sekélyes vármegyei élet riasztotta, ezért 1845-ben Bécsbe utazott, ahol megismerkedett Walter Terézzel, egy német bankár nagy műveltségű leányával. Az ismeretségei házasság követte, s az ifjú pár Pesthez és Bécshez kívánván közelebb kerülni, Nógrádban vásárolt birtokokat. Fráter Pál biztatására Szécsényben a Forgáchok birtokán települtek le. Barátaik között tudhatták Madách Imrét, Szontágh Pált, Lisznyai Kálmánt. Walter Teréz meleg szívvel fordult új hazája felé, magyarrá lett, megismerte a magyar történelmet, a magyar irodalmat.

A békés családi életet azonban 1848-1849 eseményei feldőlték. Pulszky Ferenc Kossuth Lajos mellett pénzügyi államtitkári tisztséget vállalt, majd a bécsi magyar külügyminisztériumban államtitkárként folytatott külügyi tevékenységet. A szabadságharc leverése után Angliában és Itáliában képviselte a magyar ügyet, az emigráció egyik vezetőjeként. Félesége és gyermekei kalandos, nehéz körülmények között követték őt a száműzetésbe. 1850-ben Londonban angol, Lipcsében német nyelven jelentette meg emlékiratait Pulszky Terézia: Egy magyar hölgy emlékiratai címmel, s ápolta a kapcsolatot a befolyásos angol társasággal.

1866-ban Pulszky és családja hazatért Magyarországra.

Pulszky Ferencet országgyűlési képviselőnek választották meg, előbb Szentesen, majd Szécsényben a Deák-párti program képviselőjévé. Tudományos tevékenységet is folytatott, érdeklődése a régészetre, a művészettörténetre fordult.

1880 és 1882 között négy kötetben jelentette meg Életem és korom című művét, amely értékes adalék a reformkorról, az 1848-1849-es forradalomról és szabadságharcról s az emigráció éveiről. Helyismereti gyűjteményünkben mind Pulszky Terézia, mind Pulszky Ferenc itt bemutatott műve, azért is jelentős, mert fontos tényeket közölnek a reformkori Nógrád vármegyéről, Szécsényről és környékéről. (B. Gy-né)

AKTUÁLIS

Június 7 - Pedagógus nap

Magyarországon első ízben 1952. június 7-8-án ünnepelték a napot, s ez alkalomból először adták át a kiváló tanítói és a kiváló tanári oklevelet az ország legjobb pedagógusainak. Jelenleg június első vasárnapján ünnepeljük és köszöntjük tisztelettel a pedagógusokat.

KÓNYA LAJOS Fáklyaként

Nemcsak olvasni - oly szűkös a szó,
nem írni csak - az írás elmosódik,
tanítani a lét maradandó
örömeit, a dolog dárídóit,
a töltekező szellem bő vigalmát,
a lélek beleélő ötomét,
megőrizni a gyermeki szabadság
önfeledtségét, az idő sötét
borúiban bátran bontakozó kedv
csörgő fegyvereit, ki nem fogyó
kíváncsisággal merülni a fölvet
vizek alá - ilyen útravaló
volt tarsolyomban, míg elébük álltam.
Látom ma is szemükben a fényt.
S nem tudom, bennük - elúsztak az árban -
felvillannak-e olykor fáklyaként!

Filmsikerek videón

Jún. 4-én 15.30

Love story (Arthur HILLER)

Jún. 11-én 15.30

Felhővalcer (Jonathan BRYDEN RODGE) Jún. 18-án 15.30

Édentől keletre (John STEINBECK'S)

Jún. 25-én 15.30

Hair (Milos FORMÁN)

KIÁLLÍTÁS

RÉTI ZOLTÁN

Komjáthy Jenő verseihez készített illusztrációinak kiállítását TÓTH SÁNDOR országgyűlési képviselő nyitotta meg 1992. május 4-én

NAGY PÁL

(Madách-díjas) vizuális műveinek kiállítása 1992. június 30-ig tekinthető meg a Megyei Könyvtár emeleti csarnokában